

CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL (CYSAG)

Cofnodion cyfarfod o'r Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a gynhaliwyd yn Ysgol Brynhyfryd, Rhuthun, Dydd Llun, 29 Mehefin 2015 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Yn Cynrychioli Cyngor Sir Ddinbych

Cynghorydd Arwel Roberts (Is-gadeirydd) a Joe Welch.

Yn Cynrychioli Enwadau Crefyddol

Parchedig M. Evans-Jones (Cadeirydd), Mr S. Cameron, Parchedig B.H. Jones a Ms M. Ludenbach.

Aelodau Cyfetholedig

Mr G. Craigen.

HEFYD YN BRESENNOL

Cynghorydd Challenge ar gyfer GwE (PL), Helen Jones (Ysgol Bryn Collen) a Gweinyddwr Pwyllgor (CIW).

MYFYRDOD TAWEL

Dechreuodd y cyfarfod gydag ychydig o funudau o fyfyrddod tawel. Gwahoddodd y Cadeirydd aelodau CYSAG i fyfyrddod ar ddigwyddiadau trasig diweddar a oedd wedi digwydd yn ddiweddar ar draws y byd.

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth y Cynghorwr(wyr) Mr. Dominic Oakes, Dewi Owens a/ac Ann Davies.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Ni fu i unrhyw Aelod ddatgan cysylltiad personol na chysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fusnes a oedd i'w ystyried yn y cyfarfod.

3 MATERION BRYD FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Ni chodwyd unrhyw eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel mater o frys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion pwyllgor Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a gynhaliwyd ar 13 Chwefror 2015 (wedi'u dosbarthu'n flaenorol).

PENDERFYNWYD y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Chwefror, 2015 fel cofnod cywir.

5 DADANSODDI ADRODDIADAU AROLWG

Cyflwynodd Cynghorydd Her GwE (CA) adroddiad oedd yn dadansoddi canlyniadau arolygiadau Estyn diweddar o ran darpariaeth Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd mewn pedair ysgol rhwng mis Tachwedd 2014 a mis Ionawr 2015. Cynhaliwyd arolygiadau yn Ysgol Emmanuel; Ysgol Frongoch ac Ysgol Gynradd, Pentrecelyn.

Rhoddodd yr AS grynodedb i'r aelodau am ganfyddiadau yn ymwneud â phob ysgol a chafodd y sylwadau a chanlyniadau cadarnhaol eu nodi gan yr Aelodau. Cyfeiriodd yn benodol at y canlynol:-

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r canlyniadau?

Lles:-

- Roedd y rhan fwyaf o ddisgyblion yn Ysgol Frongoch wedi cymryd rhan mewn amrywiaeth eang o weithgareddau cymunedol, ac wedi cefnogi elusennau lleol a chenedlaethol.
- Roedd Ysgol Pentrecelyn wedi cefnogi elusennau, lleol a thramor, ac roedd hyn wedi cael effaith gadarnhaol ar ymwybyddiaeth disgyblion o anghenion pobl eraill.

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?

Profiadau dysgu:-

- Roedd gan bob dosbarth yn Ysgol Emmanuel gysylltiadau gwerthfawr â gwledydd yn Ewrop a'r byd ehangach. Mae'r cysylltiadau rhyngwladol buddiol iawn yma wedi cefnogi disgyblion i ddatblygu eu dealltwriaeth o fywydau pobl mewn gwahanol wledydd.
- Roedd Ysgol Frongoch wedi llwyddo i ehangu gorwelion disgyblion a'u gwybodaeth am y byd ehangach. Roedd disgyblion wedi datblygu dealltwriaeth gwerth chweil o'u rôl fel dinasyddion byd-eang.
- Roedd Addysg ar gyfer Datblygu Cynaliadwy a Dinasyddiaeth Fyd-eang wedi cael ei hyrwyddo drwy waith y cwricwlwm, gweithgarwch cyngor yr ysgol a'r eco-gyngor yn Ysgol Pentrecelyn.

Gofal, Cymorth ac Arweiniad:

- Mae'r staff yn darparu'n dda ar gyfer datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion yn Ysgol Emmanuel drwy weithredoedd dyddiol o addoli ar y cyd ac amrywiaeth ddiddorol o weithgareddau cwricwlwm, ac roedd cyfleoedd da iawn i ddisgyblion fyfyrion ar eu credoau eu hunain, eu rhinweddau personol a'u sgiliau.

- Yn Ysgol Frongoch, fe hyrwyddodd y profiadau dysgu ddatblygiad personol y disgyblion yn dda, gan gynnwys eu datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol.
- Yn Ysgol Pentrecelyn, fe hyrwyddwyd datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion yn effeithiol. Gadawodd athrawon i ddisgyblion gymryd rôl fwy amlwg yng ngwasanaethau boreol, ac fe ymatebodd bron pawb yn gadarnhaol i'r cyfleoedd hyn.

Yr Amgylchedd Dysgu:-

- Bu pwyslais clir ar gydnabod, parchu a dathlu amrywiaeth a chreu ethos sy'n meithrin gofal a goddefgarwch yn Ysgol Frongoch.

Cwestiwn allweddol 3: Pa mor dda yw arweinyddiaeth a rheolaeth?

Arweinyddiaeth:-

Gweithio mewn Partneriaeth:-

- Roedd gan Ysgol Frongoch gysylltiadau gwerth chweil gyda'r gymuned ehangach sydd wedi cael dylanwad cadarnhaol ar brofiadau dysgu a lles disgyblion, megis ymweliadau sydd wedi gwella dealltwriaeth disgyblion o straeon y Beibl.
- Roedd Ysgol Pentrecelyn yn rhan bwysig o'r gymuned sydd â pherthynas gref gyda'r ysgol. Yn ogystal â chynnal gwasanaethau tymhorol yn yr Eglwys a'r capel, croesawodd yr ysgol y gymuned i ymuno â nhw ar achlysuron megis cinio Nadolig.

Eglurodd y CA y bu nifer o enghreifftiau lle'r oedd ysgolion a grwpiau ffydd wedi cydweithio a darparwyd enghreifftiau o hyn.

PENDERFYNWYD - *Derbyn yr adroddiad a nodi'r cynnwys.*

6 ADOLYGIAD DONALDSON

Eglurodd y CA bod yr Athro Donaldson wedi cynnal adolygiad o'r cwricwlwm. Mae ei adroddiad 'Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'i asesiad yng Nghymru' yn amlinellu canfyddiadau ac argymhellion.

Eglurodd y CA fod y cyflwyniad wedi'i rannu â CYSAG Conwy a Sir y Fflint yn y drefn honno. Derbyniwyd ymateb gan gynrychiolydd ffydd yn CYSAG Sir y Fflint a dynnodd sylw at bryderon ynghylch ehangder y ddogfen, a gwerth y cyflwyniad wrth grynhoi gofynion yr Adolygiad.

Gyda chymorth cyflwyniad PowerPoint tynnwyd sylw at y pwyntiau canlynol gan y CA. Ymhelaethodd ar y meysydd allweddol perthnasol a materion o fewn y ddogfen a allai effeithio ar gyflwyno darpariaeth Addysg Grefyddol:-

- Cwestiynau ar gyfer y ddadl fawr a chynnwys yr holiadur.
- Diben y cwricwlwm.

- Meysydd o ddysgu a phrofiad- amlinellwyd 6 maes gan y CA.
- Egwyddorion pedagogaidd – tynnodd y CA sylw at 9 pwynt.
- Draws y cwricwlwm.
- Rôl gref sydd gan athrawon wrth lunio cwricwlwm.

Mewn ymateb i gwestiwn gan Mr G. Craigen ynghylch y ddarpariaeth gan Lywodraeth i gynorthwyo a pharatoi athrawon ar gyfer y dull canlynol o ddarparu cwricwlwm newydd a gwahanol iawn, yn dilyn yr adolygiad, eglurodd y CA na fyddai'n cael ei weithredu'n llawn tan 2020. Fe eglurodd fod yr adolygiad wedi darparu llawer o argymhellion ond nid oedd unrhyw arwydd ynghylch sut y byddai'n cael ei weithredu a byddai hyn yn cael ei gynnwys yn y cam nesaf drwy greu cynllun gwaith.

Cyfeiriodd y CA yn benodol at y cyfleoedd a fyddai'n cael eu creu ym mlynnyddoedd 7 ac 8. Cyfeiriodd y Cynghorydd A. Roberts at y broses asesu a fabwysiadwyd yn yr Alban, a chyfeiriodd at lwyddiant clwstwr y Rhyl, roedd o'n teimlo nad oedd wedi cael ei ailadrodd ym Mhrestatyn. Eglurodd y CA yn y dyfodol y byddai myfyrwyr yn cael eu hasesu yn erbyn sgiliau nid lefelau, gyda chonsortia yn cynhyrchu portffolio o bwyntiau asesu. Cyfeiriwyd yn benodol at effaith sylweddol o ran profion FfLIRh a'r angen i ysgolion cynradd ac uwchradd gydweithio'n agosach yn y dyfodol.

Yn ystod y drafodaeth a ddilynodd tynnwyd sylw at y materion canlynol:-

- Pwysigrwydd Cyfnod Allweddol 3 yn darparu pynciau o ran fframwaith ar gyfer arholiadau a lefelau sgiliau myfyrwyr.
- Byddai'r cyngor a roddir gan CYSAG yn berthnasol i gytuno ar y maes llafur ar gyfer cyflwyno Addysg Grefyddol. Cyfeiriwyd at barhad Fframwaith enghreifftiol a dull cyffredinol.
- Rhoi statws cyfreithiol i'r maes llafur a gytunwyd arno mewn ysgolion i ddarparu sylfaen ar gyfer holl Addysg Grefyddol.
- Cynrychiolwyr athrawon o fewn CYSAG i fonitro darpariaeth Addysg Grefyddol, a fyddai'n rhoi mynediad uniongyrchol i'r ystafell ddosbarth.

Amlinellodd y CA y model presennol a'r defnydd o gynrychiolwyr athrawon ar CYSAG. Esboniodd y byddai'r model newydd rhywfaint yn wahanol gan y byddai'n bwydo lawr i grwpiau fel llinell gyfathrebu. Cytunodd aelodau o CYSAG y byddai'r CA yn ysgrifennu at ysgolion i symud ymlaen â'r dull newydd. Byddai athrawon yn cael eu gwahodd i gymryd rhan gyda grwpiau bach ac yna gallent eu cynrychioli ar CYSAG. Tynnodd Mr G. Craigen, sylw at bwysigrwydd cydymffurfio â gofynion cynrychiolaeth Undeb Athrawon petaent yn cynyddu cynrychiolaeth athro ar CYSAG.

PENDERFYNWYD – yn amodol ar yr uchod, derbyn a nodi y cyflwyniad ar Adolygiad Donaldson.

7 YSGOL BRYN COLLEN A GWEITHIO YN Y GYMUNED

Gyda chymorth cyflwyniad PowerPoint, fe amlinellodd Ms Helen Jones, Ysgol Bryn Collen, sut y mae'r Ysgol wedi gweithio gyda grwpiau ffydd lleol, a rhoddodd ddiweddariad am yr ysgolion a'r prosiect gwaith cymunedol.

Rhoddodd Ms Jones grynodedb o'r cyflwyniad a oedd yn cynnwys manylion a gwybodaeth am:-

- Rannu arferion da.
- Y cyllid a dderbynnir drwy'r Grant Elusennol Ymddiriedolaeth Archesgob Rice Jones, ac eitemau ac adnoddau caffaeledig gydag arian a dderbyniwyd.
- Cyfnod Allweddol 2, Blwyddyn 6, Ysbryd Sanctaidd William Booth.
- Manylion yr ymweliad i Fyddin yr Iachawdwriaeth a'r gwaith a wneir.
- Cydaddoli.
- Ymweliad i'r ysgol gan Barchedig Una.
- Manylion am y gweithgareddau a gynhaliwyd yn yr ysgol gan gynnwys ymweliad A.J. Pingram, Priodas Ffug a Diwrnod Bedyddio a Diwali.

Yn dilyn trafodaeth fanwl:

PENDERFYNWYD - bod y CYSAG yn derbyn ac yn nodi cynnwys y cyflwyniad.

8 CCYSAGC

(a) Cofnodion CCYSAGC – 6 Mawrth 2015

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Cymdeithas CYSAG Cymru (CCYSAGC) a gynhaliwyd ar 6 Mawrth, 2015 yng Nghastell-nedd Port Talbot (a ddsbarthwyd yn flaenorol) er gwybodaeth i'r aelodau.

PENDERFYNWYD - derbyn cofnodion CCYSAGC a gynhaliwyd ar 6 Mawrth 2015.

Dywedodd y CA bod Sir Fflint wedi cynnal cyfarfod CCYSAGC a gynhaliwyd ar 25 Mehefin, 2015, a chadarnhaodd y byddai'r cofnodion ar gael yn y cyfarfod nesaf.

Cyfeiriodd y Parchedig B.H. Jones at ddau gyflwyniad ardderchog a gafwyd gan y CA yng Nghyfarfod Cyffredinol Blyneddol CCYSAGC. Awgrymodd y gallai fod yn fuddiol petai cyflwyniadau o'r fath yn cael eu cynnwys ar agenda cyfarfodydd CYSAG yn y dyfodol, neu bod copïau'n cael eu dosbarthu i Aelodau o CYSAG. Cyfeiriodd yn benodol hefyd at gyflwyniad addoli ysgolion Wrecsam.

Estynnwyd llongyfarchiadau i a Mr P.Lord (CA) am gael eu penodi yn Gadeirydd ac Is-gadeirydd, yn y drefn honno, ar gyfer CCYSAGC am y flwyddyn nesaf.

Cyfeiriodd at dri chyflwyniad rhagorol a gafwyd yn CCYSAGC yn ymwneud â'r cwricwlwm, fframwaith llythrennedd a rhifedd ac ennyn diddordeb bechgyn mewn addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd.

Eglurodd y Cadeirydd ei fod wedi ymweld â nifer o ysgolion cynradd yn ei rôl fel Cadeirydd CYSAG. Fodd bynnag, mynegodd ei siom nad oedd wedi derbyn ymateb i'w gais i ymweld ag ysgol uwchradd. Cytunodd y Cynghorydd A. Roberts i fynegi'r pryderon a fynegwyd gan y Cadeirydd, ynghylch y diffyg ymateb, i Bennaeth yr Adran. Rhoddodd Ms M. Ludenbach wahoddiad i'r Cadeirydd ymweld ag Ysgol y Bendigaid Edward Jones, y Rhyl.

Yn dilyn y cyflwyniad a gafwyd gan aelod o SACRE Wrecsam, eglurodd y CA y ceisiwyd barn ysgolion am Aelodau'n mynychu SACRE a'i ystyried yn weithred o gydaddoli. Cytunodd y CYSAG y byddai'r CA yn trafod ag ysgolion i ganfod os byddent yn cytuno i aelodau CYSAG fynychu ac arsylwi ac addoli ar y cyd. Cadarnhaodd y CA fod aelodau CYSAG yn Wrecsam a Gwynedd wedi derbyn hyfforddiant ar fynychu a gwyllo cydaddoli mewn ysgolion.

(b) Presenoldeb yng Nghyfarfod CCYSAGC – 25 Tachwedd 2015

Cafwyd cadarnhad y byddai Mr G. Craigen a Mr P. Lord (CA), Cadeirydd ac Is-Gadeirydd CCYSAGC yn bresennol yng nghyfarfod nesaf CCYSAGC a fyddai'n cael ei gynnal ym Mlaenau Gwent ym mis Tachwedd 2015.

(c) Enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith ac Is-gadeirydd CCYSAGC

Esboniodd ar ôl i'r Cynghorydd D. Michael Gray dynnu ei enwebiad yn ôl, roedd dau enwebiad yn parhau ar gyfer dwy swydd ar y Pwyllgor Gweithredol. Penodwyd y ddau enwebydd arall i'r ddwy swydd wag, sef y Cynghorydd Ernie Galsworthy o CYSAG Merthyr Tudful a Ms E. Ruth Davies.

Cafwyd cadarnhad bod Mr Phil Lord (CA) wedi'i benodi'n Is-Gadeirydd CCYSAGC.

9 DYDDIAD AC AMSER Y CYFARFOD NESAF

Cynhelir cyfarfod nesaf CYSAG Sir Ddinbych am 10.00am ddydd Mercher, 21 Hydref 2015 yn Ysgol Bendigaid Edward Jones y Rhyl.

Daeth y cyfarfod i ben am 11.20am.